

Den ansvarshavende aktuar

”Ombudsmand eller embedsmand?”

Center for Pensionsret den 7. april 2010

Jan Parner

I de gode gamle dage...

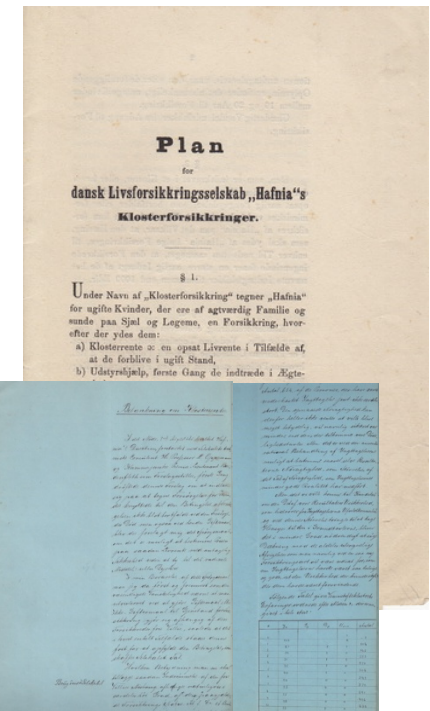
En af de danske pionerer

Thorvald Nicolai
Thiele
1838-1910

Betænkning om klosterrenter fra 24. november 1872

- *Det havde et samfundsnyttigt formål*
- *Baseret på observationer fra Vallø og Vemmelev klostre*
- *Klar overskudsfordeling*
- *Omhyggelig statistisk behandling af data*
- *Tæt opfølgning af væsentlige risici (gifterater, levelængde)*

Det handlede om at forstå og styre de væsentlige risici

Baggrunden for den ansvarshavende aktuar

Det startede med 1904-loven om livsforsikringsvirksomhed*

- Øget oprettelse af privat livsforsikringselskaber i slutningen af 1800-tallet
- Modsat aftaler indgået med "Statsanstalten for Livsforsikring" var de private ikke omfattet af en garantiordning, der sikrede opfyldelsen af aftalens indhold
- Behov for at lovgive om effektivt kontrolsystem til at sikre midlernes tilstedeværelse ved forsikringstidens udløb
- Krav om at selskabets forpligtelser over for forsikringstagerne blev beregnet på et matematisk/statistik grundlag af en af selskabet knyttet aktuar
- Den ansvarshavende aktuar opfylder "direktionens omsorgspligt for, at den tilstrækkelige sagkundskab til beregning af de forsikringsmæssige forpligtelser er til stede"

*Lov om livsforsikringsvirksomhed, 29. marts 1904

Lovens oprindelige ord

Fra ”Lov om Livsforsikringsvirksomhed, 29. marts 1904

§22

”Til Udførelse af de for et Livsforsikringssselskabs Virksomhed nødvendige forsikringstekniske Beregninger og Undersøgelser skal der ved Selskabet være ansat en Aktuar. Som saadan kan kun antages en af Forsikringsraadet godkendt Person.”

- det krævede myndighedens godkendelse

Det siger loven – FiL §§74-75

Den ansvarshavendes rolle og ansvar overfor bestyrelsen

- Har ret til at være til stede og udtale sig ved bestyrelsesmøder
- Har pligt til at deltage i bestyrelsens behandling af de pågældende sager
- Har ret til at få sin mening indført i protokollen

20. august 2009

19

Nr. 793.

§ 73. Finanstilsynet kan træffe afgørelse om, at outsourcingvirksomhedens outsourcing skal bringes til ophør inden for en af Finanstilsynet nærmere fastsat frist, hvis outsourcingkontrakten eller dennes parter ikke opfylder reglerne fastsat i medfør af stk. 1.

§ 74. Hvervet som bestyrelsesmedlem i en finansiel virksomhed eller som medlem af repræsentantskabet i andre finansielle virksomheder end sprogkasser kan ikke forenes med stillingen som direktør i den pågældende virksomhed. Dog kan bestyrelsen i en direktørs forfald midlertidigt beskikke et af sine medlemmer eller et medlem af repræsentantskabet som direktør. Den pågældende kan i så fald ikke udøve stemmeret i de nævnte organer.

§ 75. Hvervet som intern revisionschef og vicevisionschef kan ikke forenes med hvervet som bestyrelsesmedlem.

§ 76. Bestyrelsesformanden skal sørge for, at bestyrelsen holder møde, når dette er nødvendigt, og skal påse, at samtlige medlemmer indkaldes. Enhvert medlem af bestyrelsen, en direktør, en ekstern revisor, den interne revisionschef og den ansvarshavende aktuar i en finansiel virksomhed kan forlange, at bestyrelsen indkaldes. En direktør, en ekstern revisor, den interne revisionschef og den ansvarshavende aktuar har ret til at være til stede og udtale sig ved bestyrelsesmøder, medmindre bestyrelsen i den enkelte sag træffer anden bestemmelse. Eksterne revisorer og den interne revisionschef har altid ret til at deltage i bestyrelsesmøder under behandling af sager, der har betydning for revisionen eller for aflæggelse af årsrapporten.

§ 77. Eksterne revisorer, den interne revisionschef og den ansvarshavende aktuar har pligt til at deltage i bestyrelsens behandling af de pågældende sager, såfremt det ønskes af blot et bestyrelsesmedlem.

§ 78. Over forhandlingen i bestyrelsen skal der føres protokoll, der underskrives af samtlige tilstedeværende medlemmer. Et bestyrelsesmedlem, en direktør, en ekstern revisor, den interne revisionschef eller den ansvarshavende aktuar, der ikke er enig i bestyrelsens beslutning, har ret til at få sin mening indført i protokollen.

§ 79. Den finansielle virksomhed skal straks meddele Finanstilsynet oplysninger om forhold, der er af afgørende betydning for den finansielle virksomheds fortsatte drift.

§ 80. Tilsvarende gælder det enkelte medlem af bestyrelsen, en direktør og den ansvarshavende aktuar i en finansiel virksomhed.

§ 81. Hvis et medlem af en finansiel virksomheds bestyrelse eller direktion, den eksterne revisor eller den ansvarshavende aktuar må formode, at den finansielle virksomhed ikke opfylder kapitalkrævet efter § 124-126 eller solvensbehøvet efter § 124, stk. 4, § 125, stk. 7, og § 126, stk. 3, skal den pågældende straks meddele dette til Finanstilsynet.

§ 82. En direktør må ikke uden bestyrelsens godkendelse indgå aftale mellem den finansielle virksomhed og sig selv eller aftale mellem den finansielle virksomhed og tredjemand, hvori direktøren har en væsentlig interesse, der kan være stridende mod den finansielle virksomheds.

§ 83. Personer, der ifølge lov eller vedtægtsbestemmelse er ansat af bestyrelsen i en finansiel virksomhed og ansætte, for hvilke der er en væsentlig risiko for konflikter mellem egne og den finansielle virksomheds interesser, må ikke for egen regning eller gennem selskaber, de kontrollerer:

- 1) optage lån eller trække på allerede bevligede kreditter til køb af værdipapirer, når de købte værdipapirer stilles til sikkerhed for lånet eller kreditten.
- 2) erhverve, udleje eller handle med afledte finansielle instrumenter, medmindre formålet er risikofordækning.
- 3) erhverve kapitalandele, bortset fra andele i investeringsforeninger, specialforeninger, hedgeforeninger og udenlandske investeringsinstitutter omfattet af lov om investeringsforeninger og specialforeninger samt andre kollektive investeringsordninger m.v., med henblik på salg af disse tidligere end 6 måneder efter erhvervelsen eller
- 4) erhverve positioner i fremmed valuta, bortset fra euro, når positionstegningen sker med henblik på andet end betaling for køb af værdipapirer, varer eller tjenesteydelser eller køb eller drift af fast ejendom eller til brug for rejser.

§ 84. Den i stk. 1 nævnte personkreds må ikke erhverve kapitalandele i selskaber, der udøver virksomhed som nævnt i stk. 1, nr. 1-4. Dette gælder dog ikke køb af aktier i pengeinstitutter, forsikringselskaber, realkreditinstitutter eller fondsmæglerselskaber samt andele i investeringsforeninger, specialforeninger, hedgeforeninger og udenlandske investeringsinstitutter omfattet af lov om investeringsforeninger og specialforeninger samt andre kollektive investeringsordninger m.v.

§ 85. Bestyrelsen skal tage stilling til, for hvilke ansætte der er en væsentlig risiko for konflikter mellem egne og den finansielle virksomheds interesser, og som derfor skal være omfattet af forbuddet. Bestyrelsen skal sikre, at de pågældende er vidende herom. Straffebestemmelsen i § 373, stk. 2, finder anvendelse fra det tidspunkt, hvor den pågældende har modtaget information herom.

§ 86. Bestyrelsen skal for personer omfattet af stk. 1 udarbejde retningslinjer for kontrol med overholdelse af forbuddet i stk. 1 og stk. 2, 1. pkt., herunder om indberetning af formødestillinger.

§ 87. Den eksterne revisor skal én gang om året gennemgå den finansielle virksomheds retningslinjer efter stk. 4 og i revisionsprotokollatet vedrørende årsrapporten oplyse, om retningslinjerne vurderes at være betryggende og have fungeret hensigtsmæssigt, og om virksomhedens kontrolprocedurer har givet tilstrækkelig til benæktning.

§ 88. Et kontrforende institut har på anmodning fra bestyrelsen i den finansielle virksomhed pligt til at give den finansielle virksomheds eksterne revision adgang til oplysninger om korn og depoter samt til at udlevere udskrifter deraf for personer omfattet af stk. 1.

§ 89. Forbuddet i stk. 1, nr. 2, omfatter ikke finansielle instrumenter, der er afledt af aktier i den finansielle virksomhed eller en virksomhed, der er koncernforbundet hermed, og som den pågældende modtager som led i sin aflønning.

Det siger loven – FiL §§108, 349

Den ansvarshavendes rolle og ansvar overfor tilsynet

- Direktionen skal drage omsorg for, at et forsikringsselskab råder over tilstrækkelig sagkundskab til beregning af forsikringsmæssige hensættelser
- skal varetage de nødvendige forsikringstekniske funktioner
- skal påse, at selskabet overholder sit tekniske grundlag m.v.
- skal omgående indberette enhver tilsidesættelse af de i stk. 4 nævnte forhold til Finanstilsynet.
- Virksomhedens bestyrelse, direktion, den ansvarshavende aktuar, ekstern revisor og den interne revisionschef skal ved underskrift på påbuddet over for Finanstilsynet bekræfte at være gjort bekendt med indholdet af henvendelsen.

<p>20. august 2009</p> <p>Stk. 4 Når et investeringsforvaltningselskab tillige har tilfaldelse til at udføre skønsmæssigt porteføljepleje, skal det opretholde en klar adskillelse mellem denne porteføljepleje og administration af foreninger. Investeringsforvaltningselskabet er i forhold, der vedrører administration af foreninger, underlagt den enkelte forenings bestyrelses instruktionsbeføjelse.</p> <p>Stk. 5 Finanstilsynet kan fastsætte regler om, hvorledes investeringsforvaltningselskaber skal undgå interessekonflikter.</p> <p><i>Investeringsforvaltningselskabers adgang til at delevere opgaver</i></p> <p>§ 102. Hvis et investeringsforvaltningselskab delegerer visse opgaver, som det som led i administrationen af foreningen påhviler investeringsforvaltningselskabet at udføre, til tredjemænd, skal det ske på grundlag af en beslutning herom truffet af foreningens bestyrelse.</p> <p>Stk. 2 Der kan ikke træffes beslutning om, at investeringsforvaltningselskabet kan uddelegere beslutninger om investering af foreningens midler eller andre kerneopgaver. Finanstilsynet fastsætter nærmere bestemmelser om, hvilke opgaver der er kerneopgaver.</p> <p>Stk. 3 Investeringsforvaltningselskabets og depotelskabets forpligtelser berøres ikke af, at investeringsforvaltningselskabet har delegeret opgaver til tredjemænd.</p> <p>§ 103. Et investeringsforvaltningselskab skal sikre sig, at de virksomheder, som investeringsforvaltningselskabet delegerer opgaver til, er kvalificeret til og i stand til at varetage de pågældende opgaver. I de tilfælde, hvor delegationen vedrører investeringsforvaltningen, må der kun delegeres til virksomheder, som har tilfaldelse til eller er registrerede med henblik på forvaltning af aktiver, og som er underlagt tilsyn.</p> <p>Stk. 2 Delegation af opgaver må ikke hindre effektivt tilsyn med investeringsforvaltningselskabet og må navnlig ikke forhindre investeringsforvaltningselskabet i at vurdere foreningens i at blive forvaltet i medlemmernes interesse.</p> <p>§ 104. Ved delegation af opgaver skal et investeringsforvaltningselskab sikre sig, at der gælder foranstaltninger, der skal give de personer, der leder investeringsforvaltningselskabets virksomhed, mulighed for på et hvilket som helst tidspunkt retligt at overvåge de aktiver, der udværes af den virksomhed, som opgaven er uddelegeret til.</p> <p>Stk. 2 Afhængen af delegation må ikke hindre investeringsforvaltningselskabet på et hvilket som helst tidspunkt at give yderligere instrukser til den virksomhed, som opgaven er uddelegeret til, og at opvise afslutning med ajourførte virksomhed, hvis det er i den administrerede forenings interesse.</p> <p>§ 105. Investeringsforvaltningselskabet skal senest 9 hverdage efter indgåelsen af en aftale om delegation underrette Finanstilsynet om aftalens indhold og betingelser.</p> <p><i>Særlige regler for depotelskaber for investeringsforeninger, specialforeninger, aflandsforeninger og hedgeforeninger</i></p> <p>§ 106. Et depotelskab skal forvalte og opbevare en forenings værdipapirer, likvide midler og andre aktiver særskilt.</p> <p>Stk. 2 Depotelskabet skal påse, at</p>	<p>Nr. 793</p> <p>23</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) en forenings udtredelse og indløsning af medlemmernes andele foretages i overensstemmelse med reglerne i lov om investeringsforeninger og specialforeninger samt andre kollektive investeringsordninger m.v. og vedtægterne, 2) værdipapirer og afledte finansielle instrumenter, der sælges for foreningens regning, kun udleveres mod, at salgssummen (modværdien) indbetales til depotelskabet, 3) betaling for værdipapirer og afledte finansielle instrumenter, der købes for foreningens regning, kun finder sted mod levering af disse til depotelskabet, 4) aktiver tilhørende foreningen, som er stillet til sikkerhed for foreningens forpligtelser, tilbageleveres til depotelskabet, når den sikrede fordring er indfriet, 5) udbetaling af udbytte eller henlæggelse af overskud til foregås af formanden foregår i overensstemmelse med foreningens vedtægters regler herom, 6) værdiansættelsen af en forenings beholdning af pantebrevs sker i overensstemmelse med reglerne herom, 7) en forenings køb og salg af værdipapirer og afledte finansielle instrumenter sker i overensstemmelse med § 46 i lov om investeringsforeninger og specialforeninger samt andre kollektive investeringsordninger m.v. og 8) køb og salg af andre værdier, herunder pantebrevs, foretages til priser, der ikke er mindre fordelagtige end dagsværdien. <p>§ 107. Depotelskabet er over for foreningen ansvarligt for enhver skade, foreningen måtte lide som følge af manglende eller mangelfuld opfyldelse af selskabets forpligtelser. Depotelskabet er ansvarligt, selv om depotelskabet overlader opbevaring af foreningens formue eller en del heraf til en anden depotfører. Depotelskabet kan ikke ved afslå fraktive sig dette ansvar.</p> <p><i>Særlige regler for forsikringselskaber</i></p> <p>§ 108. Direktionen skal drage omsorg for, at et forsikringselskab råder over tilstrækkelig sagkundskab til beregning af forsikringsmæssige hensættelser.</p> <p>Stk. 2. Hår forsikringselskabet tilladelse til at drive livsforsikringsvirksomhed, skal bestyrelsen ansætte en ansvarshavende aktuar, der skal varetage de nødvendige forsikringstekniske funktioner, herunder beregninger og undersøgelser. Stillingen som aktuar kan ikke forenes med stillingen som medlem af direktionen eller bestyrelsen i forsikringselskabet.</p> <p>Stk. 3. Når en ansvarshavende aktuar afslædige eller frastræder, skal bestyrelsen og aktuaren senest 1 måned efter frastrædelser sende hver sin redegørelse til Finanstilsynet om baggrunden herfor.</p> <p>Stk. 4. Den ansvarshavende aktuar skal påse, at selskabet overholder sit tekniske grundlag m.v. Aktuaren skal i denne forbindelse gennemgå det aktuariemæssige indhold i selskabets aktiviteter og materiale og påse, at det tekniske grundlag m.v., jf. § 20, til enhver tid er i overensstemmelse med de i § 21, stk. 1-6, nævnte krav.</p> <p>Stk. 5. Den ansvarshavende aktuar skal omgående indberette enhver tilsidesættelse af de i stk. 4 nævnte forhold til Finanstilsynet. Aktuaren har ret til at direktionen at forlange alle oplysninger, som er nødvendige for udførelsen af hvervet.</p>
---	--

Det handler om uafhængighed

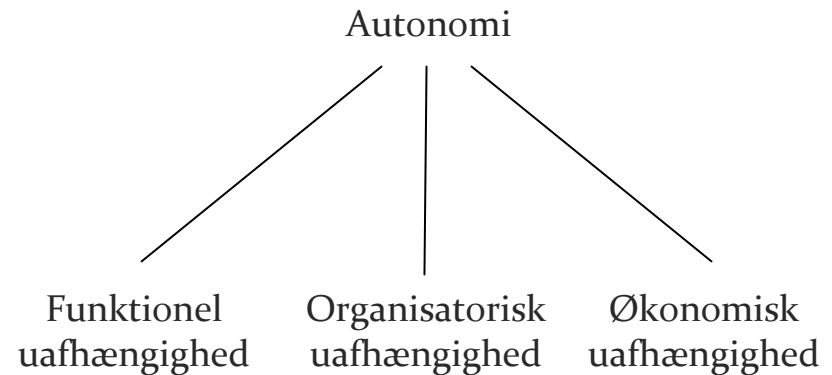
Den matematiske definition

1	P_1	P_2	
	$P_1 \cdot Q_1$	$P_2 \cdot Q_1$	Q_1
	$P_1 \cdot Q_2$	$P_2 \cdot Q_2$	Q_2
			1

$$P(A \cap B) = P(A) \cdot P(B)$$

Entydighed

Der er forskellige former for autonomi

- Er den ønskede uafhængighed kulturbåret eller kan man organiseret sig ud af det?
- Kan det opnås i praksis?

Men der er grænser for hvilken der kan lovgives om

Vores forventninger til aktuarerne i Liv & Pension

Fra lov til virkelighed

Formalia

- Bestyrelsen ansætter ansvarshavende aktuar, der skal varetage forsikringstekniske funktioner
- Den ansvarshavende aktuar skal have regnekundskaber og erfaring inden ansættelse som ansvarshavende
- Den ansvarshavende aktuar kan ikke være direktør eller medlem af bestyrelsen, da den ansvarshavende aktuar er et kontrolorgan i forhold til ledelsens arbejde
- Med titlen følger der en række pligter om rapportering til bestyrelsen og Finanstilsynet
- Den ansvarshavende aktuar kan opleve interessekonflikter

Skal

- Varetage de klassiske dyder f.eks. levetidsvurderinger
- Sikre kontribution
- Varetage de forsikredes interesser
- Have et langsigtet syn på selskabets udvikling, der afspejler varigheden af forpligtelserne
- Sikre, at teknisk vanskelige aspekter forstås af selskabets ledelse

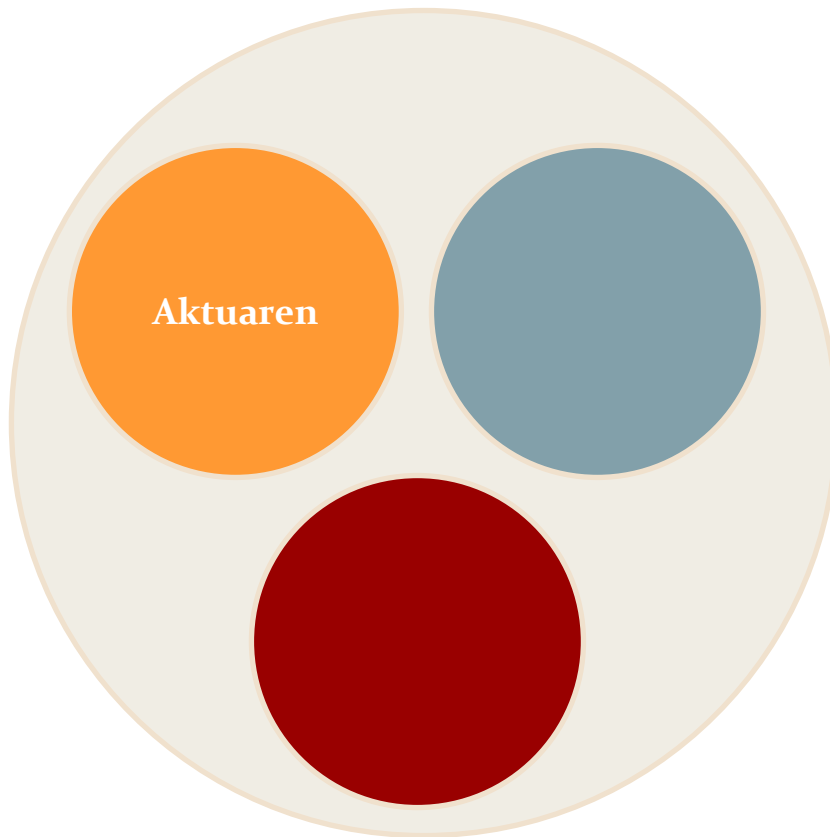
Skal ikke

- Skrive kontrakter
- "Lade sig drive med af aktivmarkedet"
- Nøjes med at skrive aktuarrapporter

Vores tilsyn bygger på tillid til aktuarfunktionen

- og forsigtighed

Prudent person

- Hvad skal aktuaren gøre?

Prudent betyder ikke, at aktuaren skal være med overalt

Den ansvarshavende aktuar skrev ...

Det er ikke godt nok – to typiske eksempler

Fra aktuarrapporten

"Opgørelsen af bedste skøn inkluderer risikoparametrene fra tegningsgrundlaget (G82). Pensionskassen er for lille til at danne sikker basis for egne grundlag. Set over de seneste 5 år har der i gennemsnit været balance på risikoregnskabet. Risikoresultatet er dog gradvis forværret gennem årene, og der skal holdes øje med dødeligheden, om grundlaget fortsat kan anses for retvisende."

Fra aktuarberetningen

"Generelt er der indikation af, at dødeligheden i beregningsgrundlaget G82 nu er utilstrækkelig til at opfange den forventede længere levetid. Pensionskassens bestand er for lille til at have egne erfaringer. Spørgsmålet om en reduktion af dødeligheden vil blive rejst overfor bestyrelsen"

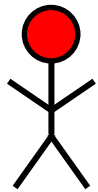
Dette fik ikke bestyrelserne til at kræve, at grundlaget blev styrket...

Aktuaren må sikre at budskabet forstås og tages alvorligt

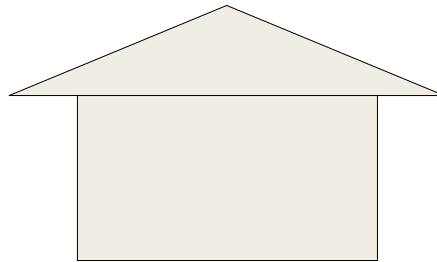
Vores forventninger til aktuarerne i Liv & Pension

Kontribution – historien om det kunderne ikke forstår eller ser

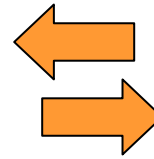
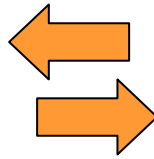
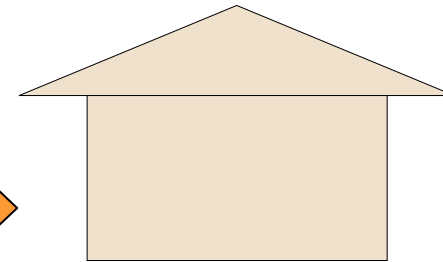
Kunde

Selskab

Finanstilsyn

En betydelig del af kontraktens udfyldelse kommunikeres ved det teknisk grundlag til Finanstilsynet og ikke til kunden.

Regler og den ansvarshavende aktuar skal sikre tilliden

Hvem styrer hvem?

Balancen mellem modeller og ledelse

Modeller skal ikke afløse ledelse

Hvad er fremtiden for den ansvarshavende?

Et kig ud i Europa og Solvency II

- I direktivet krav om en aktuarfunktion, men ikke nødvendigvis en afdeling. Kan outsources.
- Specifikke arbejdsopgaver, herunder beregning af hensættelser, udtrykke mening om UW-politik, kommunikation til direktion og bestyrelse
- Leder af aktuarfunktionen er en "key person" og underlagt "Fit & Proper".
- Krav på kompetence i funktionen
- Bidrage til et effektivt risikostyringssystem
- Underlagt proportionalitetsbetragtninger

Endnu ingen klar sondring mellem funktion og leder

Hvad er fremtiden for den ansvarshavende?

Hvad skal der ske? – diskussionen er på europæisk plan

- Flere lande har taget den ansvarshavende rolle op til overvejelse, og om muligt afskaffe den.
- Nogle lande har gode erfaringer med "Whistleblowing" (DK undtaget)
- I nogle lande er der skabt en kultur med "uafhængige aktuarer" og "Fit & Proper"
- Hvad er merværdien ved en ansvarshavende fremfor anmeldt aktuar?
- Hvad skal aktuaren bidrage med under aktuarfunktionen, under prudent person?
- Er aktuaren en reelt garant for hensættelsernes opgørelse – jf. Thiele og Klosterrenterne?

Hvad kan begrunde opretholdelsen af den ansvarshavende?